

มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedure : SOP)

ชื่อหน่วยงาน สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	คู่มือการปฏิบัติงาน ชื่อตัวชี้วัด/ ภาระงาน การรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA)
---	---

1. วัตถุประสงค์ (Objectives)

เพื่อให้ผู้รับผิดชอบงานการพัฒนากระบวนการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) ของศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำกระบวนการรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) ไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานการประเมินตนเอง การให้คำปรึกษา การตรวจประเมินรวมถึงการบรรลุเป้าหมายด้านการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) ให้รับรองการประเมินเป็นไปตามมาตรฐานการประเมินรับรองเพื่อดูแลคุ้มครองสุขภาพประชาชนด้วยการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมตาม พรบ.เทศบาล พ.ศ. 2545 และ พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2560 (ที่มา: การดำเนินงานพัฒนาคุณระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมภาพ, กรมอนามัย)

2. ขอบเขต (Scope)

ครอบคลุมรายละเอียดขั้นตอนการพัฒนาปรับปรุงคู่มือการดำเนินงาน เกณฑ์การประเมิน และความรู้ที่จำเป็นในการนำไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายและเทคนิคการดำเนินงานตามมาตรฐานวิชาชีพการรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) ด้านการสุขาภิบาลอาหารและน้ำตั้งแต่การแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ การพัฒนาคู่มือการดำเนินงาน เกณฑ์การประเมิน การจัดทำหลักสูตร เนื้อหารายวิชาสำหรับพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งระดับผู้ตรวจประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ดำเนินการ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ระยะ ระยะที่ 1 เตรียมการ ระยะที่ 2 ดำเนินการ และระยะที่ 3 ประเมินผล ซึ่งศูนย์อนามัยจะได้นำคู่มือ หลักเกณฑ์ที่กรมอนามัยกำหนดไปใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบต่อไป

3. คำจำกัดความ (Definition) (ถ้ามี)

การรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Environmental Health Accreditation : EHA) หมายถึง กลไกกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบทั้งองค์กร ทำให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ มีการประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การลดความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และสร้างหลักประกันให้แก่ประชาชนที่จะได้รับการคุ้มครองด้านการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนกิจการขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ โดยมีประเด็นงานอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ให้การรับรองและสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำรับผิดชอบการกำหนดมาตรฐานขั้นตอนการดำเนินงานใน 2 ประเด็นหลัก 6 ประเด็นย่อย คือ

1. การจัดการสุขาภิบาลอาหาร (EHA 1000) หมายถึง การรับรองคุณภาพระบบการจัดการสุขาภิบาลอาหาร ประกอบด้วย

- การจัดการสุขาภิบาลอาหารในสถานที่จำหน่ายและสะสมอาหาร (EHA 1001)
- การจัดการสุขาภิบาลอาหารในตลาด (EHA 1002)
- การจัดการสุขาภิบาลอาหารในจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ (EHA 1003)

2. การจัดการคุณภาพน้ำบริโภค (EHA 2000) หมายถึง การรับรองคุณภาพระบบการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค ประกอบด้วย

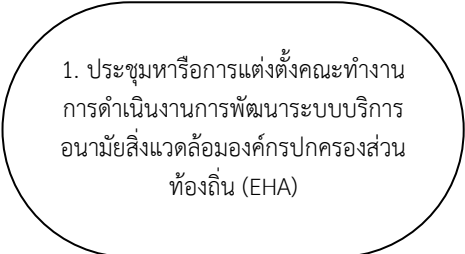
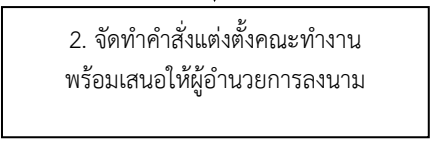
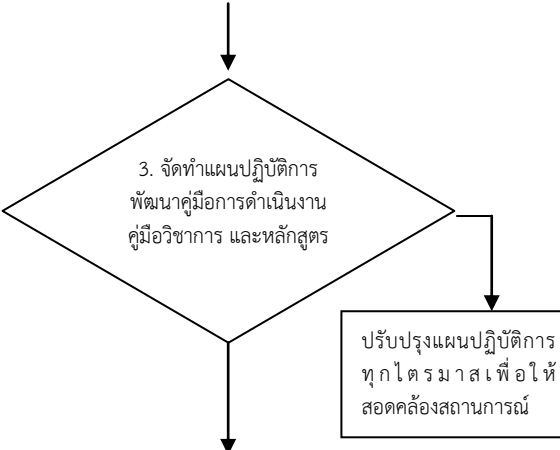
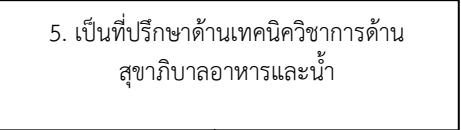
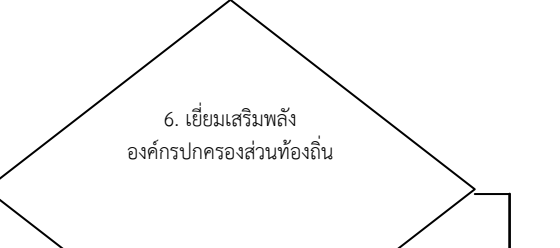
- การจัดการคุณภาพน้ำประปา (ผลิตโดย อปท.) (EHA 2001)
- การจัดการคุณภาพน้ำประปา (ผลิตโดยหน่วยงานอื่น) (EHA 2002)
- การจัดการคุณภาพน้ำดื่มหยอดเหรียญ/น้ำดื่มบรรจุขวด (EHA 2003)

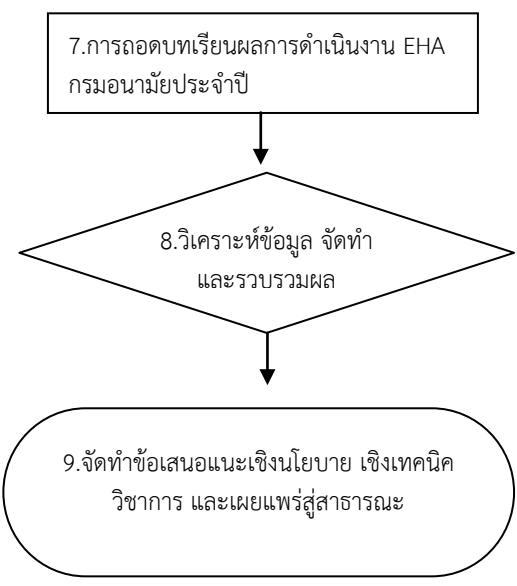
(อ้างอิง สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม <https://env.anamai.moph.go.th/th/media-eha/205486#>)

4. ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

การประเมินระดับพื้นฐาน คะแนน LPA น้อยกว่า 80 โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (ผู้ประเมินต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ให้คำปรึกษา (Instructor) จากกรมอนามัย) การประเมินระดับเกียรติบัตรรับรอง คะแนน LPA 80 ขึ้นไป ทำการประเมินโดยผู้ประเมินจากศูนย์อนามัยร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ (ผู้ประเมินต้องผ่านการอบรมหลักสูตร Auditor จากกรมอนามัย) และคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำรวบรวมผลการรับรองการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อจำกัด แนวทางการพัฒนาเพื่อปรับปรุงคู่มือ หลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

5. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	วันทำการ/ ระยะเวลา	จุดควบคุม	ผู้รับผิดชอบ
<p>ขั้นเตรียมการ</p> <p>1. ประชุมหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA)</p>	1 วัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานการดำเนินงานกลุ่มวิชาการที่เกี่ยวข้อง 2. กำหนดรายละเอียดการชี้แจงให้ชัดเจน 3. ควบคุมระยะเวลาในการจัดประชุม 	ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
 <p>2. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ พร้อมเสนอให้ผู้อำนวยการลงนาม</p>	3 วัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำคำสั่งแต่งตั้ง กำหนดบทบาทหน้าที่ และผู้รับผิดชอบ 2. ติดตามการลงนามหนังสือ 	ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
 <p>3. จัดทำแผนปฏิบัติการ พัฒนาคู่มือการดำเนินงาน คู่มือวิชาการ และหลักสูตร</p> <p>ปรับปรุงแผนปฏิบัติการทุกไตรมาส เพื่อให้สอดคล้องสถานการณ์</p> <p>4. พัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร</p>	ภายใน 60 วัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2. พัฒนาและปรับปรุงคู่มือ SOP เกณฑ์การประเมิน 3. พัฒนา ปรับปรุงและจัดทำคู่มือเทคนิคการตรวจประเมิน หรือสาระวิชาการที่เกี่ยวข้องรวมถึงรายละเอียดรายวิชาที่เกี่ยวข้องรวมถึงรายละเอียดรายวิชาที่ประกอบในหลักสูตรEHA ผู้ตรวจประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ดำเนินการตามที่สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมกำหนด 4. ปรับแผนปฏิบัติการการขับเคลื่อนโดยการประชุมหารือกับคณะกรรมการไตรมาส 1 ครั้ง 5. ควบคุมระยะเวลาในการรายงานความก้าวหน้าและระยะเวลาในการจัดประชุม 	ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
 <p>5. เป็นที่ปรึกษาด้านเทคนิควิชาการด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ</p>	60 วัน	การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกฎกระทรวง ประกาศกรมอนามัย ควบคุมเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายได้ประโยชน์	ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
 <p>6. เยี่ยมเสริมพลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>จัดทำสรุปผลการเยี่ยมเสริมพลัง</p>	30 วัน	ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ เป็นวิทยากร การอบรมหลักสูตรผู้ตรวจประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ดำเนินงานตามที่สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมกำหนด	ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
<td data-bbox="702 1713 874 1874">30 วัน</td> <td data-bbox="874 1713 1270 1874">สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำเป็นที่ปรึกษาด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ ให้แก่ศูนย์อนามัย สสจ. อปท. และผู้ที่เกี่ยวข้อง</td> <td data-bbox="1270 1713 1528 1874">ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ</td>	30 วัน	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำเป็นที่ปรึกษาด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ ให้แก่ศูนย์อนามัย สสจ. อปท. และผู้ที่เกี่ยวข้อง	ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
<td data-bbox="702 1874 874 2096">30 วัน</td> <td data-bbox="874 1874 1270 2096">เยี่ยมเสริมพลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลการดำเนินงานผ่านการรับรอง EHA ด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ</td> <td data-bbox="1270 1874 1528 2096">ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม สสจ. อปท.</td>	30 วัน	เยี่ยมเสริมพลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลการดำเนินงานผ่านการรับรอง EHA ด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ	ผู้รับผิดชอบงาน EHA สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม สสจ. อปท.

ขั้นตอนการดำเนินงาน	วันทำการ/ ระยะเวลา	จุดควบคุม	ผู้รับผิดชอบ
	2 วัน	1. ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม 2. ใช้การประชุมหรือการติดตามงานส่วนอื่นแลกเปลี่ยนประเด็นและสรุปผล 3. ควบคุมระยะเวลาในการสรุปผล	
	30 วัน	1. วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสมัครเข้าร่วมการประเมิน ผลการประเมินตามที่คุณย์อนามัยและสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมแจ้งในประชุมขับเคลื่อน EHA กรมอนามัย 2. ควบคุมระยะเวลาในการสรุป รวบรวม รายงานผล และจัดทำข้อมูล	
	30 วัน	1. สังเคราะห์ประเด็นความรู้ ข้อจำกัด ความสำเร็จ แนวทางการพัฒนาจากการถอดบทเรียนอปท. ต้นแบบ อบต. น้าอยู่ 2. จัดทำร่างบทสรุปผู้บริหาร ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อประกอบการจัดทำแผนงาน นโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ดี 3. ควบคุมประเด็นเนื้อหาและระยะเวลาในการจัดทำข้อเสนอ	
รวมเวลาทำการ	306 วัน	ระยะเวลาการดำเนินการเป็นการประมาณการ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์	

5. รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

5.1 ประชุมหารือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA)

สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำดำเนินการประชุมหารือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) โดย ประสานกลุ่มวิชาการที่เกี่ยวข้องเสนอรายชื่อผู้แทนร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อกำหนดกรอบการขับเคลื่อน บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานประจำปี

5.2 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพร้อมเสนอให้อำนาจการลงนาม

สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EHA) พร้อมเสนอให้อำนาจการลงนาม

5.3 จัดทำแผนปฏิบัติการ พัฒนาคู่มือการดำเนินงาน คู่มือวิชาการ และหลักสูตร

สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำจัดทำแผนปฏิบัติการการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EHA) ประจำปีงบประมาณ พร้อมพัฒนาและปรับปรุงคู่มือ SOP เกณฑ์การประเมินตามที่หน่วยควบคุมกำกับดำเนินงาน EHA ของกรมอนามัยกำหนด รวมถึงพัฒนาปรับปรุงและจัดทำคู่มือเทคนิคการตรวจประเมิน หรือสาระวิชาการที่เกี่ยวข้องรวมถึงรายละเอียดรายวิชาที่ประกอบในหลักสูตร EHA ผู้ตรวจประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ดำเนินการ ทั้งนี้หากต้องปรับแผนปฏิบัติการการขับเคลื่อนโดยการประชุมหารือกับคณะกรรมการ 1 ครั้ง

5.4 พัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกฎกระทรวง ประกาศกรมอนามัยควบคุมเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายได้ประโยชน์ พร้อมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

5.5 การเป็นที่ปรึกษาด้านเทคนิควิชาการด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ

ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ เป็นวิทยากร การอบรมหลักสูตรผู้ตรวจประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ดำเนินงาน ตามที่สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมกำหนด

5.6 เยี่ยมเสริมพลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เยี่ยมเสริมพลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลการดำเนินงานผ่านการรับรอง EHA ด้านสุขาภิบาลอาหาร และน้ำตามแผนปฏิบัติการหรือตามที่สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมเชิญเข้าร่วมลงพื้นที่เพื่อติดตาม สุ่มประเมิน สนับสนุน การขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งอปท.และอบต. นำอยู่

5.7 การถอดบทเรียนผลการดำเนินงาน EHA กรมอนามัยประจำปี

ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมหรือใช้การประชุมหรือการติดตามงานส่วนอื่น แลกเปลี่ยนประเด็นและสรุปผลจากผู้รับผิดชอบงาน EHA ของศูนย์อนามัย โดยถอดบทเรียนการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผลสำเร็จ ข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค แนวทางในการพัฒนาต่อยอดในพื้นที่

5.8 วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำและรวบรวมผล

วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสมัครเข้ารับการประเมิน ผลการประเมินตามที่ศูนย์อนามัยและสำนักอนามัย สิ่งแวดล้อมแจ้งในประชุมขับเคลื่อน EHA กรมอนามัยหรืออปท.ที่ผ่านการประเมินระดับเกียรติบัตร โดยอาจ มีการมอบในเวที EHA Forum หรือการจัดมอบในพื้นที่ หรือการจัดส่งไปยังหน่วยงานตามสถานการณ์ โดยสำนัก สุขาภิบาลอาหารและน้ำคัดเลือกผลงานเฉพาะประเด็นสุขาภิบาลอาหารและน้ำมาวิเคราะห์ รวบรวม และจัดทำข้อมูล เสนอในรูปแบบ Dashboard หรือใช้ข้อมูลร่วมกับสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

5.9 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงเทคนิควิชาการ และเผยแพร่สู่สาธารณะ

สังเคราะห์ประเด็นความรู้ ข้อจำกัด ความสำเร็จ แนวทางการพัฒนาจากการถอดบทเรียนอปท. ต้นแบบ อบต. นำอยู่ พร้อมจัดทำร่างบทสรุปผู้บริหาร ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อประกอบการจัดทำแผนงาน นโยบายและ แนวทางปฏิบัติที่ดี

6. ภาคผนวก (ถ้ามี)/ แบบฟอร์ม/ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 6.1 คู่มือการดำเนินการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA)
- 6.2 เกณฑ์การประเมินรับรองระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) 21 ประเด็น (1001-9005)
- 6.3 SOP ขั้นตอนการประเมินรับรองระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) 21 ประเด็น (1001-9005)
- 6.4 คู่มือเทคนิคการตรวจประเมินEHA2000
- 6.5 คู่มือแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนระบบประปาหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
- 6.6 คู่มือแนวทางการรับรองคุณภาพน้ำประปาดื่มได้
- 6.7 คู่มือเทคนิคแนวทางการตรวจประเมิน EHA 2000
- 6.8 คู่มือการดำเนินงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือน
- 6.9 คู่มือการประเมินรับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน พ.ศ.2563
- 6.10 เกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563

- 6.11 คู่มือเทคนิคการตรวจประเมินEHA1000
- 6.12 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- 6.13 คู่มือการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานอาหารริมบาทวิถี (Street Food Good Health)
- 6.14 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551
- 6.15 คู่มือตลาดสดน้ำซึ้อ วิธีใหม่
- 6.16 คู่มือตลาดนัด น้ำซึ้อ
- 6.17 กฎกระทรวงสุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. 2561
- 6.18 คู่มืออาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)
- 6.19 คู่มือวิชาการสุขาภิบาลอาหารสำหรับเจ้าหน้าที่ (Principles of Food Sanitation Inspectors)
- 6.20 แบบตรวจตามกฎกระทรวงสุขลักษณะสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. 2561
- 6.21 แบบตรวจด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับซูเปอร์มาร์เก็ต
- 6.22 แบบตรวจสถานประกอบการประเภทมินิมาร์ท
- 6.23 แบบตรวจมาตรฐานร้านขายของชำ
- 6.24 แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดสด น้ำซึ้อ (ตล.1)
- 6.25 แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัด น้ำซึ้อ (ตล.2)
- 6.26 แบบตรวจแนะนำตามข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับแผงลอยจำหน่ายอาหาร